

มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติ ของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

พัทธกฤต เทียมเศวต*

รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี**

บทคัดย่อ

การรวมกลุ่มของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศเพื่อเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีเป้าหมายในการรวมตัวทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความเจริญมั่งคั่งในภูมิภาค ให้มีความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่น สนับสนุนให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า การบริการ การลงทุน ซึ่งจะทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Single Production Base) ซึ่งการกำหนดข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) เป็นกลไกสำคัญของการเคลื่อนย้ายการบริการ โดยในปัจจุบันได้มีการกำหนดข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพทั้งหมด 7 วิชาชีพและ 1 กลุ่มวิชาชีพ ประกอบด้วย วิชาชีพแพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี นักสำรวจ และกลุ่มอาชีพการท่องเที่ยวและโรงแรม อย่างไรก็ตามสำหรับวิชาชีพนักกฎหมายในปัจจุบัน ยังไม่มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องดังกล่าว ทั้งที่วิชาชีพนักกฎหมายมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศทั้งในด้านการค้าและการลงทุน

จากการศึกษาได้พบว่าในประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ยินยอมให้ชาวต่างชาติประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศของตนได้ 3 ประเทศได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม สหพันธรัฐมาเลเซียและสาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากนี้จากการศึกษาเรื่องดังกล่าวในกฎหมายของสหภาพยุโรป ก็ได้พบว่าในสหภาพยุโรปนั้นวิชาชีพทนายความก็สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีและสามารถประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นการสนับสนุนให้เกิดการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการนำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วเป็นต้นแบบ อีกทั้งยังนำรูปแบบของนักกฎหมายในสาธารณรัฐสิงคโปร์มาเป็นแบบอย่างของนักกฎหมายที่จะสามารถ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เคลื่อนย้ายการให้บริการได้ตามข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ ประกอบด้วย ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ราชอาณาจักรกัมพูชา เนการาบรูไนเดรสุซาลาม สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ จะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) อย่างสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายของการรวมตัวทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ โดยมุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม และทำให้ภูมิภาคอาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market and Single Production Base) (ธีระ นุชเปี่ยม, 2557: 29)

โดยหนึ่งในเป้าหมายของการรวมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ก็คือการไหลเวียนอย่างเสรีของแรงงานภายใต้กรอบข้อตกลงการเปิดเสรีบริการอาเซียน(ASEAN Framework Agreement On Services: AFAS) (กิตติ ประเสริฐสุข, 2556: 98) ซึ่งข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) จะเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (MRAs) คือข้อตกลงที่เกี่ยวกับข้อการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติของพนักงานด้านบริการโดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นนักวิชาชีพโดยผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อตกลงยอมรับร่วมจะสามารถเลือกทำงานที่ใดก็ได้ใน 10 ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (พิภพ อุดร, 2556: 104) ซึ่งในปัจจุบันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพแล้วใน 7 สาขาวิชาชีพและ 1 กลุ่มวิชาชีพ อย่างไรก็ตามข้อตกลงยอมรับร่วมดังกล่าวมิใช่การเปิดเสรีแรงงานวิชาชีพ เพียงแต่เป็นการอำนวยความสะดวกให้วิชาชีพในสาขาที่กำหนดให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างสะดวก โดยยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของประเทศนั้น ๆ ที่เข้าไปทำงาน

สภาพปัญหาที่นำมาศึกษา

ข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (MRAs) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศ และเป็นเรื่องที่ต้องการการเตรียมการและวางแผนรองรับ แม้ข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (MRAs) จะเป็นเพียงการวางมาตรฐานของคุณสมบัติของวิชาชีพต่าง ๆ ในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพเท่านั้น อย่างไรก็ตาม วิชาชีพที่มีสำคัญแต่ไม่ได้ถูกกำหนดให้มีข้อตกลงยอมรับร่วม

ด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (MRAs) คือ วิชาชีพนักกฎหมาย ทั้งที่วิชาชีพนักกฎหมายเป็นวิชาชีพที่สำคัญและที่มีความจำเป็นต่อการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน

สรุปผลการศึกษา

ผู้เขียนค้นพบปัญหา 3 ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาเรื่องวิชาชีพนักกฎหมายยังไม่ได้รับการสนับสนุนในการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในด้านคุณสมบัติวิชาชีพ (MRAs)

ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นว่าในปัจจุบันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) ยังไม่ได้มีการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมาย อย่างไรก็ตามในอนาคตอันใกล้นี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) มีแผนการในการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ(MRAs)อื่น ๆ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว 7 สาขาวิชาชีพและ 1 กลุ่มสาขาวิชาชีพ โดยหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกวิชาชีพ ที่จะสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานและจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ (MRAs) ดังกล่าวย่อมเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อีกทั้งเมื่อเราได้พิจารณาข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ 4 วิชาชีพแรกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) ซึ่งก็คือ วิชาชีพวิศวกร วิชาชีพสถาปนิก วิชาชีพนักสำรวจ และ วิชาชีพพยาบาล กับวัตถุประสงค์หลักของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) คือ 1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน 2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง 3) การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และ 4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554: 7) จะทำให้เราสามารถหาลักษณะที่ทำให้วิชาชีพดังกล่าวเป็นวิชาชีพที่ได้รับการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพดังนี้

- 1) เป็นวิชาชีพที่จำเป็นต่อการวางโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ
- 2) เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียน
- 3) เป็นวิชาชีพที่มีความจำเป็นในการสร้างมาตรฐานของวิชาชีพ
- 4) เป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในบางภูมิภาคของอาเซียน

ดังนั้นเมื่อเทียบลักษณะดังกล่าวกับวิชาชีพนักกฎหมาย จะเห็นได้ว่าวิชาชีพนักกฎหมายมีลักษณะตรงต่อหลักการในการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติวิชาชีพ(MRAs) ดังนี้

- 1) เป็นวิชาชีพที่จำเป็นต่อการวางโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ
การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ในเชิงรูปธรรมอันได้แก่กฎหมาย หรือระเบียบ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นักกฎหมายในการช่วยเหลือการกำหนดกฎระเบียบในการวางพื้นฐานโครงสร้างในการพัฒนาประเทศ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นพื้นฐานอันสำคัญของการมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันอีกด้วย

- 2) เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียน

เนื่องจากการลงทุนในต่างประเทศ มีกฎหมายมากมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เช่น กฎหมายหุ้นส่วนบริษัท กฎหมายแรงงาน กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าทรัพย์สิน กฎหมายภาษี เป็นต้น โดยกฎหมายเหล่านี้ล้วนเป็นกฎหมายภายในซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ นักลงทุนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้และทำความเข้าใจกับกฎหมายและระเบียบภายในที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากการเคลื่อนย้ายของวิชาชีพนักกฎหมายภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถเป็นไปได้ จะทำให้ในอนาคตจะมีนักกฎหมายที่มีสัญชาติและใช้ภาษาเดียวกันกับนักลงทุนที่สามารถเคลื่อนย้ายเข้ามาพร้อมกับการลงทุนได้ ซึ่งนักกฎหมายเหล่านี้จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่นักลงทุนได้เป็นอย่างดี และเรื่องดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจในการลงทุนให้แก่ธุรกิจทั้งในและนอกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้เรื่องดังกล่าวยังจะส่งผลให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น

3) เป็นวิชาชีพที่มีความจำเป็นในการสร้างมาตรฐานของวิชาชีพ

นักกฎหมายเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญในการสร้างกฎหมายเพื่อกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ และยังเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน อีกทั้งยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำของความเจริญทางด้านกฎหมายในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และยังเป็นการพัฒนาให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจอีกด้วย

4) เป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในบางภูมิภาคของอาเซียน

เนื่องความเจริญก้าวหน้าทางด้านการศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศของสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้วิชาชีพนักกฎหมายเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในบางภูมิภาคของอาเซียน การเคลื่อนย้ายของวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยอุดช่องว่างดังกล่าว พร้อมทั้งจะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดการบูรณาการภายในภูมิภาคนี้ และพร้อมต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับภูมิภาคอื่น ๆ

ดังนั้นเพื่อเป็นการผลักดันและสร้างแนวทางให้เกิดการเคลื่อนย้ายวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคต เราจึงควรจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประการที่สอง ปัญหาในการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อุปสรรคสำคัญในการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือการที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านของระบบกฎหมาย ประเภทของวิชาชีพ

ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ลักษณะงานที่ทำของนักกฎหมาย คุณสมบัติของนักกฎหมาย และที่สำคัญที่สุดคือข้อจำกัดในการประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพนักกฎหมายใน 10 ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้ทราบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก อย่างไรก็ตามประเทศส่วนใหญ่ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะแบ่งประเภทของวิชาชีพนักกฎหมายออกเป็น 2 ประเภทคือ ทนายความและที่ปรึกษาทางกฎหมาย ซึ่งทนายความจะหมายถึงความถึงวิชาชีพนักกฎหมายที่สามารถดำเนินการในชั้นศาลได้ ซึ่งวิชาชีพนักกฎหมายประเภทนี้ กฎหมายภายในของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่วนใหญ่จะไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติประกอบวิชาชีพดังกล่าวได้ โดยประเทศเหล่านั้นจะกำหนดคุณสมบัติของการประกอบวิชาชีพนักกฎหมายดังกล่าวว่าต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศนั้นเท่านั้น จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพทนายความได้

สำหรับวิชาชีพนักกฎหมายประเภทที่ 2 หรือที่ปรึกษาทางกฎหมาย แนวทางในการวางกฎเกณฑ์เงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในบางประเทศวิชาชีพที่ปรึกษาทางกฎหมายยังจำกัดสำหรับคนในชาติเท่านั้น โดยการออกกฎหมายอย่างชัดเจนในการห้ามคนต่างชาติประกอบวิชาชีพใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายซึ่งประเทศที่มีกฎหมายลักษณะดังกล่าวคือ ราชอาณาจักรไทย และ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางกลับกัน ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่วนใหญ่ยินยอมให้ชาวต่างชาติสามารถประกอบวิชาชีพที่ปรึกษาทางกฎหมายได้ โดยมีข้อจำกัดต่าง ๆ เช่นการจำกัดขอบเขตของการประกอบวิชาชีพให้อยู่ในส่วนของกฎหมายที่เป็นกฎหมายต่างชาติ หรือกฎหมายระหว่างประเทศเท่านั้น เป็นต้น

ทั้งนี้แนวทางปฏิบัติของแต่ละประเทศในการยินยอมให้ชาวต่างชาติประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายได้นั้นมีความแตกต่างกันไปดังนี้

1) ประเทศที่ไม่ยินยอมให้ชาวต่างชาติประกอบวิชาชีพเป็นทนายความได้แก่

ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

2) ประเทศที่ยินยอมให้ชาวต่างชาติสามารถประกอบวิชาชีพเป็นทนายความได้แก่

เนการาบรูไนดารุสซาลาม สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์

ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคในการจัดข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างไรก็ตามในบางกลุ่มประเทศเช่น เนการาบรูไนดารุสซาลาม สหพันธรัฐมาเลเซียและสาธารณรัฐสิงคโปร์ ยินยอมให้ชาวต่างชาติประกอบวิชาชีพเป็นทนายความใน

ประเทศของตนได้ ซึ่งทั้งนี้เหตุผลของเรื่องดังกล่าว จะเป็นเพราะการที่กลุ่มประเทศดังกล่าวใช้ระบบกฎหมายที่เหมือนกัน จึงอาจทำให้การยอมรับนักกฎหมายต่างชาติเป็นไปได้ง่ายกว่า ทั้งนี้เรื่องดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้อันของการเคลื่อนย้ายวิชาชีพนักกฎหมายภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคต

ประการสุดท้าย ข้อดีและข้อเสียของการทำข้อตกลงร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายวิชาชีพนักกฎหมายในอนาคตนั้นจะส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยตรง ดังนั้นเราจึงมีความจำเป็นในการศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียของเรื่องดังกล่าวดังต่อไปนี้

ข้อดีของการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1) เนื่องด้วยในแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีกฎหมายภายในซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ การที่มีนักกฎหมายที่มีสัญชาติเดียวกันกับนักลงทุนและนักกฎหมายเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายภายในของประเทศนั้น ๆ เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถสื่อสารกันอย่างรู้เรื่อง จะทำให้เกิดความสะดวก ความมั่นใจ ของนักลงทุน และยังเป็น การส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนซึ่งตรงกับหนึ่งในวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2) การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายการบริการที่จะเกิดขึ้นเมื่อได้มีการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3) การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการสร้างมาตรฐานของวิชาชีพนักกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการลดช่องว่างของความรู้ด้านกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4) การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของวิชาชีพนักกฎหมายสู่พื้นที่ที่ยังด้อยพัฒนาและกฎหมายยังเข้าไปไม่ถึง

5) การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดความกลมเกลียว ประนีประนอมกันมากขึ้นของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้แล้วยังเป็นการสร้างแนวโน้มของการพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องไปในทางเดียวกัน

ข้อเสียของการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายใน
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1) ข้อเสียของการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมาย
ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือในกรณีที่ได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมดังกล่าวแต่ก็ไม่
เกิดผลลัพธ์หรือการเปลี่ยนแปลงขึ้น เนื่องด้วยประเทศสมาชิกอาเซียนประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียนยังคงกีดกัการเคลื่อนย้ายวิชาชีพนักกฎหมายอยู่

2) ในกรณีที่ได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพ
นักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และได้มีการเคลื่อนย้ายของแรงงานวิชาชีพนัก
กฎหมายแล้ว แต่การเคลื่อนย้ายดังกล่าวกระจุกตัวอยู่ในประเทศหรือพื้นที่ที่มีความเจริญเท่านั้น

3) ข้อเสียของการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมาย
ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คืออาจเกิดการแย่งงานจากชาวต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตามแต่หาก
มองในมุมกลับกันจะเห็นได้ว่าข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายใน
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเคลื่อนย้ายวิชาชีพนักกฎหมายนั้นจะช่วยให้ นักกฎหมายได้มี
โอกาสในการพัฒนาตัวมากขึ้น

ดังนั้นจากการศึกษาค้นคว้าในวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนพบว่าปัญหาของการจัดทำข้อตกลง
ยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือการที่
กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านของระบบ
กฎหมาย ประเภทของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ลักษณะงานที่ทำของนักกฎหมาย คุณสมบัติ
ของนักกฎหมาย และที่สำคัญที่สุดคือข้อจำกัดในการประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย

อย่างไรก็ตามเมื่อได้เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วม
ด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้เราสามารถสรุปได้
ว่าการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายจะก่อให้เกิดประโยชน์
มากกว่าผลร้าย ดังนั้นเราจึงควรให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมด้าน
คุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อตกลงข้อตกลงยอมรับร่วมด้าน
คุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเปรียบเทียบกับข้อตกลง
ข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพของวิชาชีพสาขา ๆ อื่น และการศึกษามาตรการ
ของการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ และนักกฎหมายของสหภาพยุโรป และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กับวิชาชีพใน 10 ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้ผู้เขียนได้สร้างหลักการใน
จัดทำร่างข้อตกลงร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังนี้

1) สารสำคัญของข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมาย

ข้อตกลงดังกล่าวเป็นไปเพื่อการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ นักกฎหมายเพื่อการให้บริการภายใต้กรอบข้อตกลงการเปิดเสรีการบริการ (ASEAN Framework Agreement On Services: AFAS) ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีหลักการคือการเปิดโอกาสให้นักกฎหมายที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสามารถจดทะเบียนเป็นนักกฎหมายอาเซียน ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นได้ โดยนักกฎหมายที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นนักกฎหมายอาเซียนจะเป็นผู้มีสิทธิ์ยื่นขออนุญาตขึ้นทะเบียนเป็นนักกฎหมายต่างด้าวจดทะเบียนในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ตนต้องการเข้าไปทำงาน

2) นิยามและขอบเขต

1. การให้คำนิยามของ “นักกฎหมาย” ภายใต้ข้อตกลงนี้ อันหมายถึงบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนและได้รับการประเมินโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจกำกับดูแลด้านวิชาชีพ (PRA) ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติทางด้านเทคนิค จริยธรรม และกฎหมาย ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความได้อย่างอิสระ และได้ขึ้นทะเบียนและออกไปอนุญาตสำหรับการประกอบวิชาชีพดังกล่าวจากหน่วยงานผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจมีชื่อเรียกและมีเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปสำหรับคำนิยามนี้

2. การให้คำนิยาม “หน่วยงานที่กำกับดูแลวิชาชีพนักกฎหมาย” หมายถึงหน่วยงานที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกให้มีหน้าที่กำกับดูแลการประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งหน่วยงานที่กำกับดูแลวิชาชีพนักกฎหมาย ก็คือหน่วยงานที่กำกับดูแลวิชาชีพทนายความในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนโดยของประเทศไทยก็คือสภาทนายความ

3. การกำหนดขอบเขตของการบริการด้านกฎหมายให้เป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้การจำแนกประเภทผลิตภัณฑ์กลาง รหัส 82120 ขององค์การสหประชาชาติ

3) หน่วยงานที่ดูแล

หลักการของข้อตกลงยอมรับร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายก็คือการที่นักกฎหมายที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจะสามารถจดทะเบียนเป็นนักกฎหมายอาเซียนได้ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยนักกฎหมายที่ต้องการจดทะเบียนดังกล่าวต้องผ่านการประเมินจากคณะกรรมการกำกับดูแล (Monitoring Committee: MC) ในแต่ละประเทศ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยจะดำเนินการโดยสภาทนายความ สำหรับการดำเนินงานในเรื่องนี้ของอาเซียนจะอยู่ภายใต้การดูแลของสภาทนายความอาเซียน (ASEAN Council) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมการกำกับดูแล (MC) ของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4) ประโยชน์ที่จะได้รับ

ประโยชน์ที่จะได้รับคือ นักกฎหมายในอาเซียนมีสิทธิที่จะขออนุญาตองค์กรที่กำกับดูแลวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศนั้น ๆ โดยนักกฎหมายอาเซียนที่ได้รับอนุญาต จะสามารถขึ้นทะเบียนเป็นนักกฎหมายต่างด้าวจดทะเบียนซึ่งจะประกอบวิชาชีพนักกฎหมายได้ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น

5) คุณสมบัติในการเป็นนักกฎหมายอาเซียน

นักกฎหมายต่างชาติสามารถขอขึ้นทะเบียนหรือขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศผู้รับ เพื่อเข้าไปประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศนั้นได้โดยต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของประเทศผู้รับ และต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน

6) กลไกการดำเนินงาน

หน่วยงานกำกับดูแลวิชาชีพนักกฎหมาย (PRA) หมายถึงหน่วยงานที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิก ให้มีหน้าที่กำกับดูแลการประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวของราชอาณาจักรไทย คือสภานายความ ที่มีความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ในกลไกการดำเนินงานยังมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ (MC) ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบว่าผู้ประกอบการวิชาชีพทุกคนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในฐานะนักกฎหมายอาเซียน

หลักการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะเป็นพื้นฐานของการจัดทำร่างข้อตกลงร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายวิชาชีพนักกฎหมายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามนอกจากข้อตกลงร่วมด้านคุณสมบัติของวิชาชีพนักกฎหมายที่มีประสิทธิภาพแล้ว ความร่วมมือของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็เป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้เรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2554). *เอกสารเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Fact book)* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: ศูนย์บริการข้อมูลประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.
- กิตติ ประเสริฐสุข. (2556). *50 คำกฎหมายอาเซียน*. กรุงเทพฯ: สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ข้อตกลงยอมรับร่วม (MRA) ในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน. สืบค้น 30 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/tabid/36/ctl/Details/mid/582/ItemID/4613/Default.aspx>

ณัฐภัทร รัตนชีวกุล. (2557). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ศึกษากรณีตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพอาเซียน (MRAs) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธีระ นุชเปี่ยม. (2557). เรียนรู้สู่อาเซียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พิภพ อุดร. (2556). 50 คำกฎหมายอาเซียน. กรุงเทพฯ: สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภมรรัตน์ เฉลิมสุข. (2556). การพัฒนามาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายของประเทศไทยในฐานะสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาต่างประเทศ

Legal Systems in ASEAN. Retrieved June 30, 2015, from <http://www.aseanlawassociation.org/legal.html>.